

IN HET SPOOR VAN DE KLEINE CORSICAAN

Tekst en foto's **Rob en Dafne de Jong**

■ Een kleine Corsicaan, luisterend naar de naam Napoleon Bonaparte, zet zichzelf op 2 december 1804 in de Notre Dame van Parijs een keizerskroon op, onder toezicht van de paus. Frankrijk is na de met bloed besmeurde revolutie weer een monarchie. Zelfs in het door hem geminachte Noorden ontkwamen we niet aan zijn macht. Tot op de dag van vandaag. We reden op de motor langs de tastbare bewijzen.

► **We starten onze veldtocht** naar tastbare herinneringen aan Napoleon natuurlijk in Parijs. Via de avenue de la Grande Armée rij ik op de Arc de Triomphe af. Mijn motor snort goedkeurend: het woord triomphe staat met een u op de tank geschreven en een vonk van herkenning schiet over. Diezelfde vonk was er ook steeds tussen Napoleon en zijn soldaten. Wegdromend waan ik mij de Keizer in spé en ik hoor het gejuich uit duizenden enthousiaste Franse kelen, terwijl ik in vol ornaat mijn intocht maak op weg naar mijn kroning in de Notre Dame. Pages snellen vooruit; het wegdek is glad en geveegd. De Arc de Triomphe staat er trots bij en alles is perfect.

GEEL T-SHIRT ►

In werkelijkheid zie ik echter een ander plaatje. Frankrijk verwacht nu een nieuwe keizer, in een geel T-shirt en rijdend op een fiets. Mijn doorgang wordt derhalve geblokkeerd door betonnen versperringen, maar mijn Tijger is lenig. Mijn fantasie neemt opnieuw een loopje met me, want de pages, die op vurige paarden vooruit snellen om mijn komst naar de Notre Dame aan

te kondigen, zijn in werkelijkheid koeriers op gedeukte scooters. Ook nu staan er duizenden mensen op het plein voor de Notre Dame, maar ook die zijn niet voor mij gekomen. Lange rijen slingeren zich richting ingang. Dat is niet dezelfde ingang die Napoleon gebruikte. Voor hem werden de kolossale en schitterend bewerkte hoofddeuren geopend. Het gepeupel mag nu slechts via een zij-ingang van de in bouwstellingen gehulde kathedraal naar binnen. Koreaanse meisjes, vermomd als toerist, eten een perzik en maken een vriendelijk V-teken naar mijn camera. Vrede, zeggen de gespreide vingers. Maar daar had Napoleon in 1804 even geen tijd voor. Er moest gestreden worden; veldslagen geleverd en landen veroverd. Geen tijd dus voor geslenter. Perziken eten deed men toen in ieder geval niet. Hup, op het ros en weg uit dit decadente gekkenhuis.

BUTTE DU LION ►

In fors tempo rij ik door het Franse landschap. Geheel in stijl, want Napoleon was ook geen treuzelaar. Maar in België, bij Waterloo, hou

ik de 105 paarden die wild onder mij trap-pelen even in bedwang. Wat in 1804 glorieus met pracht en praal begon, eindigde hier op 18 juni 1815 voor de Fransen eerloos in modder en klei. Van die modder en klei hebben de Nederlanders (in 1821) een gedenkheuvel van 43 meter hoog gebouwd met daarbovenop een 28 ton zware leeuw: De Butte du Lion. Het is indrukwekkend, maar historici worden vandaag de dag nog zwetend wakker als ze denken hoe met de bouw van deze heuvel belangrijke historische aanwijzingen verloren zijn gegaan, want om hem te bouwen is een compleet slagveld afgegraven.

Terug naar 1806. Napoleon besluit om Nederland – op dat moment de Bataafse Republiek – onder controle van zijn broer Lodewijk te brengen. Lodewijk kroonde zich volgens familietraditie zelf tot koning en werd daarmee de eerste Koning van de Nederlanden. Hij deed zijn best om populair te worden onder de bevolking en dat lukte hem aardig. Onder zijn bewind werd de postwet ingevoerd.

Hij mocht dan koning van Nederland zijn, maar

zelf in België hé... Moderne tijden, zegt men. Voor ons geen goesting.'

DAN MAAR NAAR VLISSINGEN ►

Napoleon nam in Breskens de boot naar Vlissingen. Omdat hiervandaan nu alleen een fiets en voetgangersveer vertrekt, gaan wij richting Terneuzen en de nieuwe Westerscheldetunnel en belanden in Beveland. Hier zijn niet veel herinneringen aan Napoleon's bezoek en we besluiten via Borssele (waar het nu ook weer rustig is) en Kapelle de N670 naar Yerseke te volgen.

In de haven van Yerseke heerst rust en ook het dorp, waar opvallend veel auto's met Duitse kentekens voor de kleine huisjes staan, lijkt uitgestorven. Ik stop bij het haventje en tuur lang over de Oosterschelde. Deze is nu afgedamd, maar was tijdens Napoleon's bezoek nog een open verbinding met de Noordzee. Aan de andere kant van die Noordzee ligt Engeland, dat al eeuwenlang met Frankrijk overhoop lag en ook met Napoleon de vete staande hield. Dat was trouwens wederzijds en het verklaart Napoleons interesse in Zeeland, waar hij een eventuele aanval van de Engelsen verwachtte.

LOEVESTIJN ►

Via Willemstad, een prachtig vestingstadje, trekken wij in het kielzog van Napoleon naar Rotterdam. De voetsporen van Napoleon zijn hier niet eenvoudig meer te vinden. Als er dan nog iets van was overgebleven, zijn ze in 1940 door de voorvaders van sommige huizenbezitters in Zeeland nogal rigoureuus verwijderd. We gaan dus snel naar Dordrecht om van daaruit door te stomen naar Gorinchem of eigenlijk gewoon Gorkum.

Staande op de Gorkumse stadswallen, uitkijkend over de Waal, zag Napoleon het oude vervallen fort Loevestein liggen en hij raakte gefascineerd. Het deed dienst als munitie-opslagplaats en wellicht als hospitaal, in 1811

tegen zijn broer had hij niet veel in te brengen. Bonaparte zette Lodewijk in 1810 af en lijfde Nederland bij Frankrijk in. Het jaar daarop bracht Napoleon een officieel bezoek aan Nederland.

GEEN GOESTING ►

Tijd om de motor weer te starten en de Keizer te volgen; ditmaal op zijn reis door Nederland. We rijden ons landje binnen in de buurt van Breskens in Zeeuws-Vlaanderen. Ik krijg hier altijd een beetje buitenlandgevoel. Onterecht natuurlijk, want het is gewoon 100% Nederland. Misschien heeft het iets te maken met de geïsoleerde ligging ervan. Het is er in ieder geval heerlijk en lekker rustig rijden.

Ik herinner me berichten in de krant – ergens gedurende de zeventiger jaren van de vorige eeuw – die Nederland op de hoogte brach-

ten van het feit dat Zeeuws-Vlaanderen in de ban was van sex-toerisme. De Zeeuwse dorpen werden vooral op zondag bestormd door Belgische toeristen, die niets anders deden dan langs opwindende etalages te slenteren. De wangen blozend, de tongen droog, de ogen uitpuilend, ondertussen natuurlijk wel schande sprekend, maar giechelend.

Napoleon hoefde niet langs etalages de schuifelen om aan zijn trekken te komen. Die had een harem in zijn gevolg. Ook met het leger zelf liepen tientallen vrouwen mee, herkenbaar aan hun gele kousen, die het oudste beroep ter wereld uitoefenden. Of hij in Breskens tijd had voor een verzetje? De bedrijfstak is momenteel in ieder geval behoorlijk gekrompen, zoals een blonde Belgische Zeeuwse verklaarde: 'Jawel meneerke, die gasten hebben die winkeltjes nu

■ Er staan nog steeds lange rijen, maar niet voor de ingang die Napoleon destijds gebruikte

■ Je net als Rob even Napoleon wanen: in Bourtonange kan het

■ Wie weet kreeg Napoleon ook al poffertjes voorgeschoteld...

waarschijnlijk geen ongebruikelijke combinatie. Het leek voorbestemd voor de slopershamer. Napoleon stak met het veer bij Woudrichem de Waal over naar Loevestein en verbood de sloop.

Wij dwalen nog wat door het pittoreske Woudrichem en kopen brood bij de nog steeds werkende stadsmolen. Staande op de balustrade van de molen heb ik een prachtig uitzicht over het fort en waan me weer een beetje Keizer: ook ik besluit om Loevestein niet te slopen.

OVERHEIDSAMUSEMENT ►

Bij Brakel ga ik de Waal over richting Leerdam. Vanaf de brug over de Linge zie ik links de kolossale glasfabriek liggen. Er worden niet alleen melkflessen maar ook prachtige kunstwerkjes geproduceerd. Het glasmuseum aan de Lingedijk is zeer de moeite waard.

Het is prachtig zomerweer en de meeste mensen zoeken verkoeling aan de waterkant. Dat is mooi want het zorgt voor redelijk verlaten wegen. Een enkele fietser beweegt zich traag door het landschap, maar als we die gepasseerd zijn, gaat ons gas een streepje verder open. Zo naderen we de bosrijke omgevingen van Zeist. In mijn spiegels zie ik twee snelheidsduivels op me afstormen. Ze zijn wit en oranje en berijden hun motoren - waar groot Politie op staat - als ruiters uit Napoleontische tijden.

In het voorbij flitsen wordt er eerst stoer geknikt

■ De 105 paarden van keizer Rob

en daarna in de spiegels gekeken of ik mij laat verleiden tot onbehoorlijk gedrag. Dat dit niet altijd verstandig is - ik bedoel langdurig spiegel kijken - bewijst het oer-Nederlandse verschijnsel van de plots opduikende verkeersdrempel. Ik zie een in zwart leer gehuld politieachterwerk een meter boven een eveneens zwart politie-zadel zweven, om na een luttele seconde weer

Geïnspireerd door de piramide van Gizeh, die hem tijdens een succesvolle veldtocht aan de zijde van Napoleon aan de grond genageld had doen staan, zet hij zijn manschappen aan het werk. Het moest een monument met eeuwigheidswaarde worden en toen het klaar was doopte hij het Piramide de Marmont. Die naam zal het echter niet lang dragen.

IN LOEVESTEIN WAAN IK ME WEER EEN BEETJE KEIZER: OOK IK BESLUIT HET FORT NIET TE SLOPEN...

met een klap bij elkaar gebracht te worden. Ook nu wordt er weer snel in de spiegel gekeken. Mijn opgestoken duim bewijst dat het geregistreerd en verwerkt is. Toch mooi, dit overheidsamusement.

AUSTERLITZ ►

Ook in Austerlitz kunnen we genieten van een overheidskunstje. Als de parate Franse troepen zich in 1804 in de bossen van Zeist verzamelen - men is bang voor een Engelse inval - slaat de verveling snel toe. Zou het de Engelse onbetrouwbaarheid zijn geweest? Ze vallen in ieder geval niet aan. De Franse soldaten worden er gek van, waarop de bevelhebber van het Frans/Bataafse leger Generaal Marmont (ledigheid is des duivels oorkussen) besluit om zijn mannen iets nuttigs te laten doen.

Wanneer Napoleon in 1806 in Tsjechië de slag bij Austerlitz wint, wordt de naam veranderd in Piramide van Austerlitz.

MATIGE RESTAURATIE ►

Terwijl ik om het monument loop en me afvraag hoe het uitzicht vanaf de top zal zijn denk ik aan de woorden van parkeerwachter Van Brienen, die mijn Tijger aan de ketting houdt. 'Jammer, want kosten nog moeite zijn gespaard om de piramide te restaureren'. Hij vertelde me hoe de Stichting Piramide van Austerlitz in 2001 besloot het in verval geraakte ding in het kader van het naderende 200 jarig bestaan van het plaatsje Austerlitz (ontstaan tijdens het verblijf van de troepen in 1804) op te knappen, maar dat die anderhalf miljoen kostende operatie maar matig geslaagd is.

De zijanten zijn aan het inzakken en worden afgedekt met zwart landbouwplastic. De obelisk, die als pronkstuk op de nieuwe piramide is neergezet, staat zo scheef als het maar kan (wordt in de toekomst waarschijnlijk een heel ander soort attractie). Ik vraag mij af wat Napoleon met deze bouwmeesters had gedaan, als hij dit mormel zou aanschouwen.

Wij rijden het piepkleine Austerlitz in om bij Restaurant Bonaparte iets te drinken. Ondanks de topdrukte en het zomerse weer blijkt het gesloten. Austerlitz laat hier dus een tweede Napoleontische steek vallen.

AMSTERDAM ►

Napoleon had zijn twijfels over de loyaliteit van die 'Noorderlingen', zoals hij de Nederlanders noemde. Toen hij bij de Muiderpoort Amsterdam binnenging, wachtte hem een prettige verrassing. Het volk was enthousiast en de stad was overal versierd en schoongemaakt. Napoleon schreef enthousiaste brieven naar het thuisfront en verbleef maar liefst twee weken in de hoofdstad. Hij bezocht scholen en ziekenhuizen en praatte met het stadsbestuur over de toekomst en de plaats die Nederland zou vervullen in het grootfranse rijk.

Toch waren mensen niet blij met die fratsenmaker uit Frankrijk, die verantwoordelijk was voor de wet die iedereen verplichtte een achternaam te kiezen. Velen namen het niet serieus en verzonden de meest idiote achternamen, in de veronderstelling dat het zo weer afgeschafte zou worden. En zo komen we aan Pielkenrood, Poepjes en dergelijke.

Napoleon verlaat na twee weken Amsterdam, na nog een wet te hebben uitgevaardigd die iedereen gebiedt aan de rechterkant van de weg te rijden.

NOORD-HOLLAND ►

Wat is dit toch een mooi stukje Nederland. Ondanks de nabijheid van plaatsen als Amsterdam en Zaandam heb je al heel snel het idee ver van alles verwijderd te zijn. De prachtige boerderijen, de met mooie sloten omringde weilanden waarop bonte koeien rustig alles

■ Op de Triumph naar de triumph

staan te herkauwen. Toch hebben de dorpen niet de rust die de dorpen in Zeeland hebben. Ze zijn voller, drukker en tonen iets meer bravoure. We rijden langs Halfweg, Grootchermer en Stompeteren naar Alkmaar en door naar Bergen. Hier lag destijds in oktober al ijs op de sloten. Napoleon moet eerst gelachen hebben om die malle Hollanders die op ijzers het ijs berijden, maar laat zich dan toch overhalen een paar schaatsen onder te binden. De Bergenaren zijn er nu nog trots op.

We volgen de kust naar Den Helder en stuiten op Fort Kijkduin. Den Helder is altijd een vesting geweest. De strategische ligging van de plaats maakt het uitermate geschikt als basis. Een aanval door de Engelsen in 1799 rechtvaardigde een versteviging van de al bestaande gordel van forten. De tekeningen lagen al klaar toen Napoleon besloot om Fort Kijkduin te bouwen.

TEXEL ►

Napoleon ging door naar Texel. Dat willen vandaag, zo blijkt, nog heel wat andere mensen. Wij zijn geen Napoleon, dus moeten we rustig achteraansluiten. Ja, Napoleon piepte gewoon voor, en ondanks het feit dat hij met 1.67 meter net zo lang was als ik nu ben, doet de aanblik van enkele woest kijkende 125 kilo zware mede-

landers mij besluiten Texel maar Texel te laten. Jammer, we zullen de door hem versterkte en aangelegde forten niet zien.

We volgen de kustroute door Friesland, waar de zilte zeelucht onze neuzen prikkelt en krijende meeuwen vechten om een stukje achteloos weggegooid brood. Richting Dokkum. Bonifatius werd daar in de pan gehakt. Heeft niets met Napoleon te maken maar Dokkum is een omweg meer dan waard. Via Lauwersoog rijden we Groningen in langs Kleine Huisjes en Pieterburen. Lekker gekke plek, dat Pieterburen met veel kunstenaars en een mooie straat met prachtige bomen.

GRONINGEN ►

Vind ik Noord-Holland mooi, Groningen vind ik gewoon prachtig. Wat een eindeloze wegen, zo lekker leeg en dan die boerderijen. Sommige zijn zo kolossaal, dat het kleine dorpen lijken. Grote stoere bouwwerken die eigenlijk alleen maar bewoond zouden mogen worden door grote stoere Groningers. Eerlijke mensen zijn het, trots op hun plek en onterecht soms een beetje beschimpt door wijsneuzen uit het westen. Een plek om van te houden. 'Roeg zat' staat er op een bord even buiten Winschoten en inderdaad, het gas gaat terug als we Bourtange naderen. Bourtange was belangrijk voor Napoleon. Vanuit het Oosten vormden de Pruisen en de Russen een bedreiging. Bourtange was een moeilijk te nemen vesting vanwege het omliggende moeras. Het was een van de laatste Franse bolwerken in Nederland en terwijl Napoleon de volkenreus bij Dresden verliest en al min of meer op weg is naar zijn verbanningsoord Elba, wordt Bourtange nog altijd verdedigd door van niets wetende Fransen.

Bourtange is nu in oude glorie hersteld en heeft een prachtig authentiek zeshoekig plein met kastanjabomen. Lopend over de stadswallen heb je een mooi uitzicht over het dorp en het inmiddels drooggelegde moeras. Terug op het plein staat er naast mijn Tijger nog een aantal motoren. Ze zijn binnen de vesting welkom en dat bevestigt mijn gedachte dat Napoleon motor gereden zou hebben, maar of dat een Triumph geweest zou zijn? ■

■ Gerestaureerd?